

DOOR Maaïke Prins

CLASSIFICATIE	C2 - Interne Informatie
DATUM	16 april 2020
DATUM BESPREKING	15 april 2020
TIJD BESPREKING	10.00 uur
LOCATIE BESPREKING	Webex videoconference
AANTAL BIJLAGEN	presentatie
PAGINA	1 van 5

ONDERWERP Bijpraatsessie landbouwgerelateerde thema's Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden

1. Opening (Andrea van Oorschot)

Aanwezig: Thomas Kokshoorn (Provincie Groningen), Gerard Kleinsmit (Gemeente Het Hogeland), Lourens van de Werff (Gemeente Het Hogeland), Edwin Rittersma (Waterschap Noorderzijlvest), Johan Noordzij (Waterschap Noorderzijlvest), Reijer Tamminga (Wetterskip Fryslân), Joca Jansen (Wetterskip Fryslân), Taeke Wahle (LTO Noord), Lammert Westerhuis (LTO Noord), Jouke Velstra (Acacia Water).

TenneT: Frank Timmer, Regien Arends, Herman Nijenhuis, Andrea van Oorschot, Maaïke Prins

Witteveen+Bos/Sweco: Michelle Vanderschuren, Hans Jaspers

2. Gestelde vragen & antwoorden per onderdeel van de sessie

Informatie uit de presentatie is niet in dit verslag opgenomen, zie hiervoor de eerder gemaakte presentatie.

Toelichting resultaten MER fase 1 en vooruitblik MER fase 2 (Michelle Vanderschuren)

Vraag Taeke Wahle (LTO Noord) – Op dia 13 is te zien dat tracéalternatief Eemshaven west één min krijgt op de beoordelingscriteria. Is het, gezien het lange landtracé van het alternatief, niet mogelijk om het tracéalternatief twee of drie minnen te geven?

Antwoord: Voor dit project wordt gebruik gemaakt van een 5 punts-beoordelingsschaal, waarbij "- -" het meest negatief is. Verder geldt methodisch dat tijdens een project de schaal aanpassen niet is toegestaan. In een vroeg stadium hebben wij een beoordelingsschaal opgesteld, die niet aangepast mag worden bij het verkrijgen van de resultaten. Volgens de MER aanpak geeft een rode beoordeling ("- -" of te wel sterk negatief) aan dat het project niet uitvoerbaar is, doordat bepaalde (harde) grenzen met het alternatief overschreden zouden kunnen worden. Voor dit project is alleen sprake van sterk negatieve effecten voor natuur. Bij andere aspecten, zoals verzilting, zijn er maatregelen te treffen die het effect dusdanig beperken dat het niet leidt tot een risico voor de uitvoerbaarheid van het tracéalternatief. De negatieve verziltingseffecten komen wel als onderscheidend terug in de IEA onder het thema Milieu. Alhoewel er methodisch gezien geen dubbele min of rode kleur aan gegeven wordt, wordt tekstueel aangegeven dat het verziltingsrisico voor Eemshaven west wezenlijk groter is dan bij de andere tracéalternatieven. Deze informatie is zowel opgenomen in het MER als in de IEA (onderdeel Omgeving) die begin juni openbaar worden.

Vraag Taeke Wahle (LTO Noord) – Op dia 16 is een kaart te zien van de verziltingsgrens. Deze kaart omvat mijn inziens niet de juiste data en het juiste detailniveau om in deze fase inzicht te krijgen in de benodigde

compensatie of mitigatie voor verziltingsschade. Aangezien er pas in MER fase 2 in detail gekeken gaat worden, is de mogelijke compensatie/mitigatie nu nog onvoldoende in beeld.

Antwoord: Deze presentatie omvat niet alle kaarten en bronnen die zijn gebruikt bij onze beoordeling. Het klopt dat de gebruikte data niet overal actueel is en het op perceelniveau kan verschillen van de echte situatie. Voor het MER zijn de meest actuele beschikbare bronnen gebruikt. De door ons gebruikte bronnen geven voldoende inzicht om voor alle tracéalternatieven een conclusie op hoofdlijnen te kunnen maken. Daarmee zijn de bronnen geschikt voor het doel en het detailniveau van MER fase 1. In deze fase wordt met name onderzocht óf de (sterk negatieve) effecten te mitigeren of compenseren zijn. De benodigde mitigatie/compensatie wordt vervolgens op hoofdlijnen meegenomen in het thema kosten in de IEA.

Vraag Jouke Velstra (Acacia Water) – Graag verkrijgen wij inzicht in welke kaarten en ander materiaal is gebruikt voor de beoordeling van de verwachte verziltingseffecten. Bij Eemshaven west is bijvoorbeeld weinig data beschikbaar. Graag denken en helpen wij mee waar mogelijk.

Antwoord: Dit klopt. De beperkte aanwezigheid van data staat ook als leemte in kennis benoemd in hoofdstuk 6 van het hoofdrapport MER. Echter, wij verwachten niet dat bij nieuwe data de conclusies veranderen. Vanwege het hoge abstractieniveau dat gebruikelijk is in deze fase van het project, zijn de aanwezige data voldoende om conclusies op hoofdlijnen te kunnen trekken.

Er wordt afgesproken om de gebruikte bronnen te delen met aanwezigen.

Vraag Jouke Velstra (Acacia Water) - Ter aanvulling op de schade aan de gewassen als gevolg van de werkzaamheden NOZ TNW: Verziltingseffecten als gevolg van het oppompen van water kunnen volgens mij ca. 20 jaar duren, áls het al hersteld. Verzilting heeft zo een veel langduriger effect dan andere effecten gerelateerd aan water. Dit is van belang bij beoordeling van open ontgravingen. Graag aandacht aan besteden in de beoordeling.

Antwoord: Wij zijn ons bewust dat het verziltingseffect meerjarig kan zijn. Dit is ook zo meegenomen in de beoordeling in het MER en in de IEA.

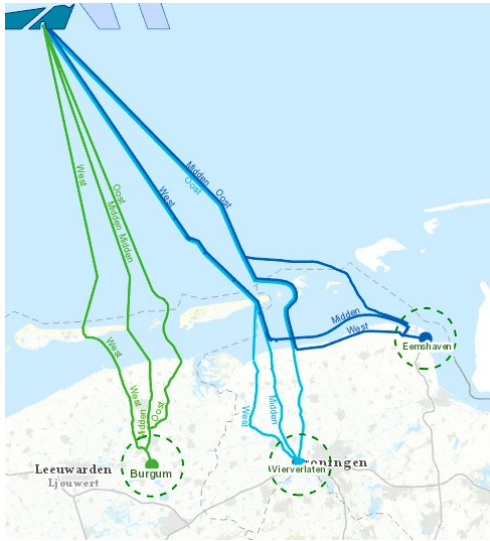
Vraag Taeke Wahle (LTO Noord) – Klopt het dat het totale landtracé voor de alternatieven Eemshaven midden en –oost uitkomt op ca. 8 km? Ik had verwacht dat dit slechts ca. 4 km zou zijn.

Antwoord: Dit klopt. De tracélengtes zijn hemelsbreed korter, maar doordat de grens van de Oostpolder om de Eemshaven heen gevolgd wordt komen we uit op ca. 8 km lengte.

Na aanleiding van de werksessie IEA op dinsdag 14 april stelt Taeke Wahle een vraag over vertroebeling op de Waddenzee. Michelle geeft eerst een korte toelichting aan de overige aanwezigen op het effect vertroebeling (aspect natuur).

Vraag Taeke Wahle (LTO Noord) – In de presentatie werd gesteld dat het effect van vertroebeling enkel optreedt bij de alternatieven Vierverlaten oost en Eemshaven midden. Treedt dit effect niet ook op bij Eemshaven west, gezien deze op de Waddenzee dezelfde route volgt als Vierverlaten oost?

Antwoord: Eemshaven west volgt op de Waddenzee dezelfde route als Vierverlaten west en Vierverlaten midden (over de punt van Schiermonnikoog). Op de kaart lijkt het misschien of deze Vierverlaten oost volgt. Op deze route zijn de effecten die optreden door vertroebeling niet sterk negatief. Overal op de Waddenzee treedt vertroebeling op, maar de mate van effecten wordt bepaald door de aanlegmethode, en deze verschilt tussen de tracés. Dit is in detail terug te lezen in het MER - deelrapport Bodem en Water (hier vindt u het vertroebelingsonderzoek) en deelrapport Natuur (hier leest u de effecten van vertroebeling op natuur) dat in juni wordt gepubliceerd.

Toelichting concept IEA omgeving (Regien Arends) en toelichting resultaten afweging boren versus open ontgraving (Frank Timmer)

Vraag Taeke Wahle (LTO Noord) – Op dia 33 wordt gesteld dat de schadecompensatie bij open ontgraving financieel niet opweegt tegen de aanlegkosten van een HDD-boring. Is de berekening van (toekomstige) schade op de juiste manier gedaan, en is de berekening opgenomen in het MER? De leden van de LTO hebben behoefte aan een onderbouwing van langdurige effecten van de aanleg op gewassen, om de keuze voor open ontgraving of boren in context te kunnen plaatsen.

Antwoord: De verwachte effecten en verwachte duur van effecten worden toegelicht in het MER. In het IEA is de schade op basis van kengetallen vertaald naar een bedrag. Hierbij wordt uitgegaan van een realistisch worst case scenario.

Er wordt afgesproken om in het rapport Boren versus Open ontgraving rekening te houden met de wens van de leden van de LTO, en waar mogelijk de onderbouwing te concretiseren.

Vraag Taeke Wahle (LTO Noord) – Een kettinggraver resulteert mogelijk in minder schade voor de landbouw. Hebben jullie aanleg van de landkabels met een kettinggraver ook afgewogen?

Antwoord: Wij hebben aanleg door middel van een kettinggraver niet meegenomen in de afweging. Voor dit project is het volgens TenneT om technische redenen niet mogelijk om gebruik te maken van een kettinggraver:

- *Vanwege de dikte van de kabels van de kettinggraver is de kans op beschadiging (kabels hebben onderlinge afstand van 0,50 tot 0,75 meter) tijdens de aanleg zeer groot.*
- *Het is van belang voor een juiste warmte afdracht dat de kabels in een daarvoor geschikt zandbed komen te liggen. Hierdoor zal het zand rondom de aangelegde kabels goed verdicht moeten worden. Met een kettinggraver is dit niet mogelijk. Met een kettinggraver wordt een sleuf van $\pm 0,2$ m breed gegraven. Als de te leggen kabels in een verdicht zandbed van rondom 0,5 meter moet komen te liggen is dat met een kettinggraver niet uitvoerbaar. De sleuf is te smal om daar voldoende zand rondom de kabel te verwerken en te verdichten.*
- *Om cultuurtechnisch verantwoord te werken en vermenging van de grond te voorkomen moet ter plaatse de teelaarde en B-laag gescheiden worden ontgraven. Als men dit achterwege laat krijg je een strook van 2 tot 3 meter breed waar de alle grond is vermengd. Dat is cultuurtechnisch en landbouwkundig ongewenst.*

- *Met open ontgraving is TenneT ervan verzekerd dat de kabels in een thermisch geschikt zandbed komen te liggen en dat de kabels onbeschadigd met zand en grond worden aangevuld. Bij een HDD-boring liggen de kabels zo diep dat warmte afdracht in de grond veel beter is en kabels voldoende worden gekoeld.*

Er wordt afgesproken om een onderbouwing op te nemen van het afvallen van aanleg d.m.v. kettinggraver. @@ Dit is opgenomen als antwoord op deze vraag.

Toelichting cultuurtechniek (Herman Nijenhuis)

Vraag Taeke Wahle (LTO Noord) – Ik hecht veel waarde aan het bindend maken van de Cultuurtechnische Specificatie TenneT (CST) voor de aannemer, in plaats van adviserend. Wanneer in het proces is er duidelijkheid over hoe en waar de cultuurtechnische aanpak geborgd wordt? Aanvullend vind ik het belangrijk dat de aanleg ook tussentijds gecontroleerd wordt in plaats van enkel achteraf.

Antwoord: Ons uitgangspunt is dat de CST bindend onderdeel is van het contract, in plaats van enkel vrijblijvend. Op dit moment zitten we nog niet ver genoeg in het proces om verdere uitspraken te doen over de aanbesteding. Zodra het voorkeurs tracé bekend is, zullen we specifieke eisen van grondeigenaren kunnen bepalen.

Vraag Taeke Wahle (LTO Noord) – Bevat de CST een hoogtemeting voor en na de aanleg? Bij een ander project wordt gewerkt met een drone die hoogtemetingen doet. Op deze manier is voor zowel de uitvoerder als grondeigenaren zekerheid, dat de grond op goede hoogte wordt teruggebracht. Eventueel is dit ook handig voor TenneT in het geval van eventuele discussies.

Antwoord: Dit is niet opgenomen in de CST. In ons onderzoeksprotocol is wel opgenomen dat na keuze voor het voorkeurs tracé op alle percelen onderzoeken uitgevoerd worden, waaronder landmeetkundige onderzoeken. Daarnaast staat in de CST dat er geen opgesloten laagte gecreëerd mag worden tussen de bestaande grond en de sleuf.

Opmerking Edwin Rittersma (Waterschap Noorderzijlvest) – Voor de hoogtemeting kan goed gebruik gemaakt worden van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) versie 3. Deze kaarten hebben een heel hoog detailniveau.

Antwoord: Bedankt voor deze aanbeveling. Dit nemen we mee.

Toelichting participatie (Regien Arends)

Vraag Taeke Wahle (LTO Noord) – Wat is de datum waarop het VKA gekozen wordt?

Antwoord: Dit gebeurt in oktober 2020.

Vraag Johan Noordzij (Waterschap Noorderzijlvest) – Bij kruisingen van waterkundige infrastructuur (watergangen, waterkeringen) wordt er geboord en gegraven. Vanaf welke grootte watergang wordt er gekozen voor een boring of een open ontgraving?

Toevoeging Edwin Rittersma (Waterschap Noorderzijlvest) - Het uitgangspunt van het waterschap is dat de hoofdwatergangen gekruist worden met een boring.

Antwoord: Dit kan als eis van het waterschap opgenomen worden in de vergunning. Daarnaast is het ook een kostenafweging waarbij er sprake is van maatwerk. Dit maatwerk wordt bij het uitwerken van het tracé uitgedacht in de uitwerking van het voorkeursalternatief.

Waterschap Noorderzijlvest geeft aan actief mee te willen denken bij het uitwerken van de raakvlakken van het voorkeursalternatief met hun infrastructuur.

Michelle geeft een toelichting op de notitie landbouw 15 april 2020 die is opgesteld op verzoek van de LTO. Deze notitie is een leeswijzer van waar in het MER en in de IEA de aspecten terug te lezen zijn die relevant zijn voor landbouw. De checkvraag wordt gesteld of deze notitie voldoet aan de vraag. Taeke Wahle (LTO) geeft aan dat hij met de leeswijzer inderdaad kan zien waar de verschillende landbouw-aspecten terug komen. Aanvullend vraagt Taeke of het mogelijk is om een gecombineerde tabel als samenvatting toe te voegen: Eén landbouwtabel i.p.v. de conclusie te verdelen over verschillende thema's.

3. Afsluiting (Andrea van Oorschot)

Andrea bedankt de aanwezigen voor hun vragen en opmerkingen.